

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Π. Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣΣΥΝΑΡΟΜΗ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΣ 12 ΜΗΝΩΝ
'Από τῆς 1 'Ιανουαρίου ἕως 1 'Ιουλίου
'Ἐσωτερικοῦ δα. 8.—'Ἐξωτερικοῦ δα. 8.ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

Γραφεῖα «'Αναπλάσεως» καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοστόμου οἴκου Φλέσσα, ἀριθ. 5, πλησίον τῆς 'Ιερῆς Συνόδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Αποστολικὸν κήρυγμα Παναρέτου Χ. Δουληγέρη. Τὰ ἐκ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας κακά. — Αἱ ἀρχαί, ἧτοι αἱ κύριαι διδασκαλίαι, ἐφ' ὧν τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται, ὑπὸ Δημ. Ζωμπολίδου. — Ὁ 'Ραββῖνος 'Ισαάκ Μ. πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν καὶ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος, ὑπὸ Νικολάου Μ. Ἀμβράζη. — Παύλου Ζανέ. Τὰ τελικὰ αἰτία' κατὰ μετάφρασιν Νικ. Ι. Γαλανοῦ. — Ὁ ἀπόγονος τοῦ Πιθήκου. — Περὶ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν — Θεῖον κήρυγμα ἐν Θήβαις. — Ἐρμηνευτικὴ παράφρασις τῶν Ἀπάντων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. — Ἀπόστολος καὶ Ἐθαγγέλιον — Κήρυγμα τῆς «'Αναπλάσεως».

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗ

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΑΡΕΣΚΕΙΑΣ ΚΑΚΑ

'Αγαπητοὶ ἀγαγνώσται.

Ὅταν τις ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς, ὅταν ἰδρῶνῃ καὶ μοχθῇ ὑπὲρ τῆς ὠφελείας καὶ σωτηρίας τῶν ἀδελφῶν του καὶ ὑπὲρ παντός ἀνθρώπου, ἐξάπαντος εἶνε ἀρεατὸς καὶ λίαν ἀγαπητὸς εἰς πάντας τοὺς μὴ κατεχομένους ὑπὸ φθόνου, τοὺς μὴ πεπωρωμένους. Τὸ νὰ ἀρέσῃ δὲ τις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὐ μόνον δὲν εἶνε κακόν, ἀλλὰ καὶ ὑψίστη ἀρετὴ πηγάζουσα ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, ὅταν ἐν εὐμεθεῖ φιλῶμεν καὶ ἰσοτελεῖ, ἀλλὰ προνοῶμεν, ὡς ἐντέλλεται τὸ Εὐαγγέλιον, ἕ,τι καλὸν ὑπὲρ τῶν ἄλλων· «*Προνοούμενοι κατὰ ἐνάμιον πάντων ἀνθρώπων*» (1).

Ὅταν ὁμοῦς τις προσπαθῇ νὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους οὐχὶ μὲ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἀποσιωπῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ σφαγιάζῃ τὴν ἀρετὴν, τότε εἶνε ἀνθρωπαρεσκὸς μὲ ἔλθῃ αὐτοῦ τὴν δυσμορφίαν. Ὁ θεῖος Παῦλος

βεβαιοὶ ἐν τῇ περιτομῇ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς, τῇ ἀναγινωσκομένῃ τὴν προσεχῆ Κυριακῇ, εἶτι ἡ ἀνθρωπαρεσκεία εἶνε ὀλεθριώτατον κακόν καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν ὡς ἀπυνηθῆτον καὶ ποταπὸν ἔργον, ἔστω καὶ ἂν πρόκηται νὰ καταδιωχθῶμεν καὶ νὰ ὑποστῶμεν ὅποιον δῆποτε κακόν, διότι αὐτὴ ἀναρεῖ πᾶν καθήκον καὶ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεόν.

Τὸ βάπτισμα, ὡς γνωστὸν, κατήργησε τὴν περιτομὴν, ἧτις ἦτο τύπος τοῦ θελοῦ βεπτίσματος· ἀλλὰ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν, ὅπως μὴ καταδιώκονται ὑπὸ τῶν ἀπιστοῦτων αὐτῶν ὁμοφύλων, ἠκολούθουν ἐν τούτῳ τὴν γνώμην ψευδοδιδασκάλων τινῶν, θελόντων νὰ ἀρέσωσιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ μετὰ τοῦ βεπτίσματος ἐτήρουν καὶ τὴν περιτομὴν. «*Ὅσοι, λέγει, θέλουσιν εὐπροσώπῃσαι ἐν σαρκί, δηλαδὴ νὰ ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἷτοι ἀγαγκάζουσιν ἑμᾶς περιτέμνισθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκονται*» (2).

Ἡμεῖς δὲ, ἀγαπητοὶ ἀναγνώσται, πλειστάκις παραλείπομεν τὸ καθήκον μας, καὶ χωρὶς νὰ πρόκηται νὰ ὑποστῶμεν κανένα καταδιωγμὸν, οὕτω ἀπὸ ἀπλῆν ἐντροπὴν ἀσεβῶν ἀνθρώπων παραλείπομεν τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τὴν προσευχὴν, τὴν νηστείαν, καὶ ἄλλα ἱερὰ καὶ θεϊότατα ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς, καὶ μάλιστα τῶν Ἐπαρχιῶν, ὡς παρατηρεῖ τις μετὰ λύπης, τὸ ἱερὸν Βῆμα εἶε κατελιημμένον ἀπὸ παιδας ἐν πολλοῖς ἀτακτοῦντας καὶ συνομιλοῦντας καὶ γελῶντας καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. Τίνας ἐνεκα εἰρήσκονται ἱερεῖς, οἵτινες μένουσιν ἀπαθεῖς εἰς τὰ τοιαῦτα; δι' ἀνθρωπαρεσκείαν, προτιμῶντες τὴν καταπάτησιν τῶν καθήκόντων των, τὴν μεταβολὴν τοῦ αἵου τοῦ Κυρίου εἰς οἶκον ἐμπυρίου, ἢ νὰ δυσσαρετήτωσι, καθ' ὑποθεσίαν, τοὺς γονεῖς τῶν πρὸς τὸ πρόπον φοιτῶντων ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἀτακτοῦντων τέκνων των.

Ἐπίτροποι τῶν ἱερῶν Ναῶν, ὅχι βεβαίως πάντες, ἐμμε-

(1) Ρωμ. εἶ'. 17.

(2) Γαλ. ε'. 12.

παλλεούμενοι τήν ἀπλοϊκότητα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν ἱερῶν, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα μὲ τὰς χεῖρας ὀπίσω, δίκην βυζυγγίων· τούναντιον δὲ συμβαίνει, ὅταν πρόκηται νὰ δείξωσιν αὐτοὶ τὴν αὐστηρότητα τῶν χάριν τῆς εὐκοσμίας καὶ τῆς ἱερότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖ ὅπου πρέπει· διότι ἐνεκα ἀνθρωπαρεσκείας δὲν ἔχουσι τὸ σθένος νὰ μὴ ἐπιτρέπωσι νὰ καταλαμβάνωνται αἱ θέσεις τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ μέρους τῶν γυναικῶν, αἰτινας καὶ πλείστους σκανδαλίζουσιν, οἱ ὅποιοι, ὡς μοι ὁμολόγησαν, ἐπαυσαν νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι αἱ κυραὶ θέλουσι νὰ εὕρωσιν κατὰ τὸν ἀνδρῶν καὶ οὐχὶ χωριστὰ ἐν τῷ γυναικωνίτῃ, ὅπως ἐπιβάλλει τὸ σεμνὸν καὶ τὸ πρέπον.

Δὲν ὑπῆρξε μέρος τι, ὅθεν διήλθον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐγένοντο μοι φρικτὰ παραύονα, καὶ ὁ ἴδιος νὰ μὴ εἶδον τὴν παράλειψιν τοῦ καθήκοντος τῶν ἐπιτρόπων τῶν Ἱερῶν Νῆων ἐνεκα ἀνθρωπαρεσκείας. Ἐκτὸς τούτου, ἐνεκα ἀνθρωπαρεσκείας, ἵνα μὴ δυσαρεστήθῃ ὁ κ. δεῖνα ἢ ἡ κ. δεῖνα, αἱ Ἐκκλησίαι ἐν Ἑλλάδι ἐκλείσαν τὰς θύρας διὰ τὸν πλείστον κόσμον, ὁ ὅποιος ἀποφεύγει τὰς Ἐκκλησίας ἐνεκα τῆς βραδύτητος τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. Ἄν ἡ ὄρα τῆς συνάξεως καὶ ἡ ὄρα τῆς ἀπολύσεως ἦτο ὠρισμένη καὶ σύντομος, αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἦταν πλήρεις κόσμου, ὁ ὅποιος τώρα, διὰ νὰ ἀναγκάζεται νὰ περιμένῃ ἀπὸ τὰς 6—9 1/2 καὶ τοὺς διανοκτερεύσαντας τὸ Σάββατον εἰς θέατρα καὶ καφενεῖα, ἀποφεύγει παντελῶς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ ἀνθρωπαρεσκεία πολλάκις ἀναγκάζει τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῆς καὶ τὰ μελανώματα τῶν ἄλλων νὰ ἀποκρύπτωσι, μήπως δυσαρεστήσωσιν αὐτοὺς ἐὰν τὰ ἀναγγείλωσιν. Πόσα ἐκ τῶν πολλαχῶς κακῶς ἐγόντων ἤδυνάτο ἢ εἰλικρινεῖα καὶ ἡ παρησία νὰ διαρθῶσιν, καὶ μ' ὄλα ταῦτα οὐδεὶς ἀποτολμᾷ ἐξ ἰδιοτελείας νὰ εἶπῃ τὸ σφάλμα τοῦ ἄλλου.

Πολλοὶ ἀπονήσκουσι μὲ τὰ σφάλματά των, χωρὶς ποτε νὰ εὐρεθῇ ἄνθρωπος μὲ εἰλικρινεῖαν καὶ μὲ φόβον Κυρίου νὰ καταγγείλῃ εἰς τοὺς σφάλοντας ταῦτα· ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὸ ἔθνος, ὅπου πλεονάζουσιν οἱ τοιοῦτοι, διότι ἀποκλείεται τὸ φῶς πρὸς γνῶσιν τοῦ καλοῦ καὶ ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ.

Οἱ φίλαυτοὶ καὶ κερδοσκόποι ἄνθρωποι δὲν ἐξετάζουσι τίποτε ἄλλο εἰ μὴ πῶς νὰ λέγωσι τὰ ἀρέσκοντα, πρὸς κολακείαν ἐκείνων, παρ' ὧν ἐλπίζουσιν ὑλικὸν ὄφελος ἢ ὑποστήριξιν πρὸς ἱκανοποίησιν κούφου ματαιότητος, χάριν τῆς ὁποίας δεκάδας ἐτών φέρουσι βούν ἐπὶ τῆς γλώσσης, καταφρονοῦντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τὸ καθῆκον καὶ τὴν συνείδησιν, ἵνα εὐαρεστήτωσι καὶ ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Πόσοι ἄνθρωποι, ἀγαπητοὶ ἀγκνῶσται, δι' ἓνα λόγον, τὸν ὁποῖον ἀποφεύγουσι νὰ εἰπωσι, διὰ μίαν μαρτυρίαν, τὴν ὅποیان ἠρνήθησαν ἢ ψευδῶς ἐδῶκεν ἄνθρωποι ἀνθρωπαρεσκοὶ, στεροῦνται τῆς ἐλευθερίας των! Πόσοι ἀπέθανον καὶ ἀπονήσκουσιν ἐξ αἰτίας τῶν ἀνθρωπαρεσκῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τοῦ λέγοντος ἀεὶ ἐγὼ εἰμι ἢ ὁδός, ἢ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή.» (1)

(1) Ἰωάν. 18. 6.

ΑΙ ΑΡΧΑΙ
 ΤΩΝ
 ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ
 ΕΦ' ΟΝ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
 ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΥΝΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 147)

Ἐκ δὲ τῶν διαμαρτυρουμένων Ἐκκλησιῶν μόνη ἡ Ἀγγλικὴ ἐτήρησε τὴν πίστιν ταύτην, καὶ δὴ χριστιανικώτερον τῆς δυτικῆς, ἀλλ' ἐπὶ αὐτῇ ἠλίγησαν νὰ ἐμμελῶσι πιστοὶ εἰς τὰς παρεκτροπὰς τῶν ἄλλων· μετὰ δικαίας ὀργῆς βεβίαιως κατεξαναστάτων μεγάλων μεταρρυθμιστῶν αὐτῶν κατὰ τῆς παπικῆς αὐθαριστείας καὶ λυμάνσεως τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, ὡς πρὸς ἐπτὰ καὶ ἡμίσεος περίπου αἰώνων ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ· ὁ μέγας Φώτιος καὶ οἱ μετὰ τοῦτον πιστοὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέμεινον.

Ἡ ὀργὴ ὁμῶς τῶν ἀνδρῶν τοῦ προτεσταντισμοῦ συμπέφυκε μετὰ τῶν παπικῶν σκυθάλων καὶ πλείστους ἀλλεμαντας τοῦ ἀρχαίου πανσεβάστου μεγάρου τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἵεν κέκτηται τοῦτο ἢ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία.

§ 26. Ἐξῆρμεν ἀνωτέρω (§ 12—16), ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων ἤδη τῶν Ἀποστόλων καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων ὀρίσθησαν καὶ διεκρίθησαν οἱ τρεῖς βῆμοι τῶν τῆς Ἐκκλησίας λειτουργῶν, ἦτοι οἱ διάκονοι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐπίσκοποι, καὶ τοῖς ἐργοῖς τῶν δύο τελευταίων ἐνεκα τῆς πρώτης συστάσεως καὶ, ὡς εἰπείν, ἀοριστίας τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας δὲν διεγράφη τότε ἀμέσως τόσον ἀκριβῶς, ὅσον θέλουσι οἱ ἄλλοι εἰλικρινεῖς τοῦ Χριστιανισμοῦ φίλοι, αὐστηροὶ ὁμῶς ἔστιν ὅτι ἐπικριταὶ αὐτοῦ διαμαρτυρούμενοι θεολόγοι καὶ κανονισταί. Βίβλι ὁμῶς ἐνύητον τὸ γεγονός, καθ' ὅσον βλέπομεν τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ ἀνάξει παντὸς πράγματος, καὶ οἱ βιβλιοφύλακες δὲ καὶ δικαιοῦτεροι τῶν εἰρημένων θεολόγων καὶ κανονιστῶν, ὡς ὁ Bickell, ὁ Richter, ὁ Pfeiderer καὶ ἄλλοι (!) θὰ παραδέχοντο τὴν τε ἰδιαιτέραν τάξιν τοῦ κλήρου καὶ τοὺς τρεῖς ἀποστολικοὺς βαθμοὺς αὐτοῦ, ὡς ἄνωθεν παρέλαβε καὶ διετήρησε τούτους· ἢ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἐὰν δὲν ἐκωλύοντο ὑπὸ τῆς Ἀύγουσταίας ὁμολογίας.

§ 27. Πριόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῆς θέσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθείας προαγομένης καὶ ἀπώτερον διαδιδόμενης, τὰ πράγματα αὐτὰ ἐπέβηλλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς καὶ τῶν διοικητικῶν τίτλων αὐτῶν χάριν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω λοιπὸν προσετέθησαν πρὸς τοῦ διακόνου τέσσαρες κατώτεροι τούτου βαθμοὶ, ὁ τοῦ υποδιακόνου, τοῦ λαμπραδρίου, τοῦ ἀναγνώστου καὶ τοῦ ψάλτου, καὶ μετὰ τὸν ἐπίσκοπον ἕτεροι τέσσαρες ἀνώτεροι βαθμοὶ, ὁ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὁ τοῦ μητροπολίτου, ὁ τοῦ ἐξάρχου καὶ τοῦ πατριάρχου. Οἱ τέσσαρες ὁμῶς τελευταῖοι

(1) Ὁρα ἀνωτέρω § 14, σημ. 29 καὶ 30.

ὑπὸ διοικητικὴν ἐποψίν ἀνώτεροι τοῦ ἐπισκόπου βῆμοι δὲν εἶνε κατὰ τὸ δόγμα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀνώτεροι καὶ κατὰ τὸ πνευματικὸν χάρισμα τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου, ἀλλ' ἵτοι ἐν ἴσοις (parēs iutor parēs). Ἡ δὲ ὀρθόδοξος ἀνατ. Ἐκκλησία διὰ τῆς δογματικῆς ταύτης ἀρχῆς ἀνέστηλε καὶ ἐπέσχευ ἀνάκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐμφανείας πᾶσαν φιλαρχίαν καὶ φιλοκρατίαν, ἐπομένη τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου, εἰπόντος μικρὸν πρὸ τῶν σεπτῶν αὐτοῦ παθῶν τοῖς ἐκτουθῷ μαθηταῖς· ἀλλ' ὅς ἐὰν θέλῃ μέγας γενέσθαι, ἔστω ἡμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ἡμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ἡμῶν δοῦλος.» (1)

Πλὴν δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων ἀξιοματῶν καὶ ἕτεροι προσωνυμῖαι ἢ τίτλοι ἐδόθησαν τοῖς λειτουργοῖς τῆς Ἐκκλησίας χάριν τῆς τελειοτέρας αὐτῆς κυβερνήσεως, ὧν μεία καὶ περιγραφή γίνεται ἐν τῷ καλουμένῳ συνταγματικῷ τῆς Ἐκκλησίας Δικαίῳ, ἦτοι τῷ πολιτεύματι αὐτῆς. Ἐν πάσῃ ὁμῶς τῇ πολλαπλασιάζει ταύτη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποουργῶν χάριν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἢ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐφύλαξεν ἀκέραιον καὶ ἀναλλοίωτον τὴν ἀρχὴν παραδοθεῖσαν αὐτῇ σημασίαν τῶν τριῶν ἀποστολικῶν βαθμῶν.

§ 28. Τὸ κύριον ἔργον τῶν λειτουργῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου λέγομεν, ἐν γένει μὲν ἡ φρουρήσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀλώθητος τήρησις τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων ἀληθειῶν τοῦ Ἐυαγγελίου καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως. Μόνον ἐν ἀλήθεια, μαρτυρομένη καὶ βεβαιουμένη ὑπὸ τῆς ἐν ταύτῃ ὑπαρχούσης ἱερᾶς παραδόσεως. Μόνον ἢ Ἐκκλησία εἶναι ἀλήθης· διότι μόνον αὕτη κέκτηται τὸ μέγα κύρος, ὅπερ παρέσχευ αὐτῇ πρῶτον μὲν ὁ θεὸς ταύτης θεμελιωτής (2), ἔπειτα δὲ οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἀνάληψιν διὰ τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν προφορικῶν αὐτῶν παραγγελμάτων (3), αἱ Σύνοδοι διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ τῶν ἄλλων διατάξεων αὐτῶν καὶ οἱ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τοῦ θελοῦ λόγου διὰ τῆς ἐρμημείας καὶ ἀναπτύξεως τῆς Ἀποκαλύψεως (4). Οἱ δὲ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, τηροῦντες ἀπαρσαλεύτως τὴν παρακαταθήκην ταύτην, ὡς πιστοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ Λόγου καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτῶν ἀνάθετον ταύτην καταλείποντες, ἐκνελοῦσι τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον, δι' ὃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐτάχθησαν.

§ 29. Πλὴν τούτου ὁμῶς τοῦ οὐσιώδους ἔργου αὐτοῦ ὁ κλήρος κέκτηται καὶ καθήκοντα μᾶλλον συγκεκριμένα καὶ

(1) Ματθ. κ'. 27, Μάρκ. ι'. 45. Λουκ. κβ'. 26.
 (2) Ματθ. ιγ'. 17.
 (3) Πρὸς Κορινθ. ιε'. 9. ιε'. 19. Β' Πρὸς Κορινθ. ιγ'. 12, Πρὸς Θεσσαλ. γ'. 14. Γ'. Ἰωάν. 10 κτλ.
 (4) Ὅπόσον εἰργάσθησαν αἱ Σύνοδοι καὶ οἱ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἀθθεντίας ταύτης καὶ τῆς κατὰ τὸν τύπον τελειοποιήσεως τῶν ἀσέβων αὐτῆς διδαγμάτων, γνωστὸν ταύτης ἐν πᾶσι τοῖς ἐμβριθῶς μελετήσαντι τοὺς ἀπείρους αὐτῶν πνευματικῶς πόνους. Ὁρα ἀνωτέρω § 22.

διακεκριμένα, δι' ὧν αἱ σωτήριοι τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθῆσαι προέγονται καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐφαρμίζονται.

Σύμπαν τὸ σύστημα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας θὰ ἀπέβηκεν ματαίαι τις γνώσεις συναριθμηταὶ καὶ κατὰ τάξιν καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἴδρυμα ἄχρηστον καὶ ἄρχειον, ὡς εἰπείν, ὡγύγιον καὶ ἀπερβολωμένον, χρήσιμον ἴσως μόνον τοῖς ἀρχαιολόγοις, ἐὰν ἢ διδασκαλία τοῦ θελοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἴδρυτοῦ δὲν ἤδυνάτο νὰ πραγματοποιῆ ἐν τῷ καθόλου βίῳ τῶν ἐθνῶν, τῷ τε ἰδιωτικῷ καὶ τῷ δημοσίῳ, ἐὰν οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν ἤδυνάτο νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἔργα. Βεβαίαις ἢ ἡμέραι αὕτη δὲν ἀνέτειλεν ἐστέτι, οὐδὲ ὁ βαθεῖς ὄρθρος ταύτης ἐπιφώσκει. Ἄλλ' οἱ αἰῶνες τοῦ κόσμου ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ Προαιωνίου οὐδ' ἐλάχιστα σημεῖα τοῦ χρόνου παριστώσιν, ἢ δὲ Ἐκκλησία εἶναι πέτρα ἢ κοινότερον εἰπείν, βράχος ἀσάλευτος καὶ πακυσήλος, τὰ ἔθνη δὲ, τὰ μὴ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς ἀποδεχόμενα τὴν οὐρανίον αὐτῆς διδασκαλίαν, ὁμοιάζουσι κατὰ τὴν λαμπρῶν εἰκόνα τοῦ κορυμναίου τῶν νεωτέρων ἡμῶν ποιητῶν πρὸς ὕδατα τεθλωμένα καὶ μεμολυσμένα, ἕτινα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βράχου τούτου παρέρχονται καὶ διὰ παντός ἐξαφανίζονται, οὐδὲ ὅλα δὲ τὴν αἰωνίαν τοῦ βράχου τούτου κορυφὴν ῥυπαίνουσιν, ἔθνη δ' ἕτερα βελτίονος μέλλοντος ταῦτα διαδέχονται.

Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας οὐδὲν ἦντον ὀφειλοῦσι νὰ γίνωνται τύποι χριστιανικῆς εὐσεβείας, ἀρετῆς καὶ εὐποίας καὶ νὰ πράττωσιν ὅτι παραγγέλλει ὁ θεσπέσιος Παῦλος εἰς τὸν Τιμόθεον (5). Τὰ συγκεκριμένα δὲ καὶ πρακτικώτερα καθήκοντα τῶν λειτουργῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διακρίνονται εἰς τὰ ἐξῆς τρία· εἰς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων, εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θελοῦ λόγου καὶ εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ ὧν ἐκάστου ἰδιαιτέρως κατωτέρω βηθήσεται. Τὸ τριπλοῦν δὲ τοῦτο ἔργον τοῦ κλήρου δὲν φαίνεται μὲν καθαρώς ἐν τῇ πράξει, ὑπάρχει ὁμῶς ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃν πολλάκις συγκεχυμένον. Τὴν διαίρεσιν δὲ ταύτην τοῦ πρακτικοῦ μέρους τῶν καθήκοντων τοῦ κλήρου ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρευνῇ καὶ κατατάξει τοῦ ὅλου ἐνεργοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀποδέχονται τινες τῶν συγγραφέων τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἐν τῇ τρίτῃ αὐτοῦ παραστάσει (6). Ἴδιᾳ δὲ οἱ προτεστανταῖοι θεολόγοι καὶ κανονισταὶ ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐιδικῶν τούτων τοῦ κλήρου καθήκοντων ἐν τῇ πλήρει τούτων ἐκφάνσει· διότι αἱ Ἐκκλησίαι αὐτῶν ἐγυμνώθησαν παντός τοῦ κόσμου καὶ πάντων σχεδόν τῶν λειτουργικῶν τύπων, ὡς καὶ τῶν πλείστων διοικητικῶν, διὰ τῆς ἀπορρίψεως τῶν συνοδικῶν διατάξεων, αἰτινας ἀντικατεστάθησαν διὰ διαταγμάτων τῶν κοσμικῶν αὐτῶν ἡγεμόνων, καὶ περιωρισθησαν εἰς τὸ μόνον εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θελοῦ λόγου. Διὰ ταῦτα αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ προτεσταντισμοῦ ἐξαρτῶνται ἐντελῶς ἐκ τῆς ἀξίας ἢ μὴ ἀξίας τῶν ἱεροκηρύκων αὐτῶν. Τὸ πᾶν παρ' αὐ-

(5) Α'. Πρὸς Τιμόθ. ε'. 14.
 (6) Ὁρα Ἐγγεῖριδ. ἐκκλησι. δικαίου ὑπὸ F. Walter κλ. § 14 σημ. 5, ἐκδ. 14, 1871.

λαύση κάλλιον τὸν ἤλιον καὶ τὸ φῶς. Ἡ πρώτη του φροντίς εἶνε νὰ κάμῃ ἀνάγκη ἐξ ἀπετρογγυλωμένων χαλλίων καὶ ὄγκου σχεδὸν τοῦ αὐτοῦ· ὅταν ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὸ πάχος τοῦτου τῶ φανώσιν ἰκανά, ἀρχίζει νὰ φτεύῃ ἐκεῖ μικρὰν δεινροστοιχίαν ἐκ κλάδων. Τὸ βλέπει τις, πρὸς τοῦτο, νὰ μεταφέρῃ ἐκ τῆς παιδιάδος τρυφεροῦς βλαστούς δένδρων, ἰσοψηεῖς σχεδόν, τοὺς ὁποίους ἐμπήγει στερεῶς διὰ τοῦ χονδροῦ ἄκρου εἰς τὰ διάκενα τῶν χαλλίων. Τὰ πτηνὰ ταῦτα διατάσσουσι τοὺς κλάδους ἐπὶ δύο παραλλήλων γραμμῶν, κάμνοντα ὥστε νὰ συγκλίνωσιν οἱ μὲν πρὸς τοὺς δέ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρουσιάζωσιν ζυγιστοειχίαν ἐν μικρογραφίᾳ. Ἡ πρόχειρος αὕτη φουτῆ ἔχει σχεδὸν ἐνὸς μέτρον μήκος, καὶ πλάτος τοιοῦτον, ὥστε τὰ δύο πτηνὰ δύνανται νὰ διασκεδάζωσιν ἢ νὰ περιπατῶσι πλαγίως τὸ ἐν τοῦ ἄλλου, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ σκιασμάτος του.

Ἄλλοις τελειώσῃ τὸ ἄλλος, τὸ ἐρωτύλον ζεύγος σκέπεται νὰ τὸ καλλώπῃ. Πρὸς τοῦτο πλανᾶται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τῆς χώρας, καὶ συλεῖ ἕκαστον ἀντικείμενον λάμπρον, τὸ ὅποιον συναντᾷ ἐκεῖ, διὰ νὰ κοσμήσῃ δι' αὐτοῦ τὴν εἴσοδον. Δι' ἀπαστρέπτουσαι μαργαρώδεις κογχύλαι εἶνε πρὸ πάντων τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀπληστίας του.

Ἐὰν οἱ συλλέκται αὗτοι εὐρωσιν ἐν τῇ ἐξοχῇ ὠραία πτερὰ πτηνῶν, τὰ συνάζουσι καὶ τὰ κρεμῶσιν ἐν εἰδει ἀνθέων εἰς τοὺς μεμαραμένους κλώνσκους τῆς διαμονῆς των. Ἀληθεύει μάλιστα ὅτι εἰς τὰ πέριξ αὐτῶν, πᾶν ἀντικείμενον ζωηρῶς κεχρωματισμένον, διὰ τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος τεχνητικῶς ἐπιστρώννεται, ἀναρπάζεται παρ' αὐτοῦ. Ὁ Gould (ὁ ἀνακαλύψας τὰ ἄλλα ταῦτα) μοῖ διηγεῖτο ὅτι, ἐὰν ταξειδιώτης τις χάσῃ τὸ ὠρολόγιόν του, τὸ μαχαίριδιόν του, τὴν σφραγίδα του, τὰ εὐρίσκει εἰς τὸν πλησιέστερον περιπατῶν χλαμυδοφόρον τῆς χώρας ταύτης.

III Κοινωνικὰ ἔνστικτα.

Θὰ ἐπιμείνωμεν ὀλίγον ἐπὶ τῆς τρίτης ταύτης κλάσεως τῶν ἐνστικτῶν, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἐλαχίστην σημασίαν ὑπὸ τὴν ἐπασχολοῦσαν ἡμᾶς ἐποψίν· διότι δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐπιπλήτῃ τὸ ὅτι εὐρίσκωμεν ὁρμάς παρὰ τοῖς ζῴοις, ἀλλ' ὅτι εὐρίσκωμεν ὁρμάς, οὔτινες ἀφ' ἐαυτῶν, αὐτομάτως καὶ ἄνευ σπουδῶν, ἐπιτυγχάνουσι τὰ ἀσφαλέστερα μέσα διὰ νὰ τὰς ἰκανοποιήσωσιν ἢ ἐμφυτος αὕτη ἐπινοήσις τῶν μέσων μὴ δυναμένη νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν μίμησιν τῶν ζῴων, ἀφοῦ τὴν ἐξασκοῦσι μόλις γεννώμενα, ὅθεν νὰ θεωρηθῇ ἄρα ὡς προεργωμένη ἐκ φύσεως. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην τὰ κοινωνικὰ ἔνστικτα ἔχουσιν ἴσως ὀλιγωτέραν ἀξίαν παρὰ τὰ προηγθέντα γεγονότα. Ἄς ἀρκεσθῶμεν νὰ διακρίνωμεν δύο εἶδη κοινωνικῶν παρὰ τοῖς ζῴοις· τὰς μὲν συμπτωματικάς, τὰς δὲ μοιμίους. Εἰς τὴν πρώτην κλάσιν θὰ καταταχθῶσιν αἱ συναθροίσεις τῶν ἰακίων, τῶν λύκων, οἵτινες συναθροίζονται διὰ νὰ κυνηγήσωσι καὶ ἀποχωρίζονται ἀκολουθῶσαι αἱ τῶν ἀποδημητικῶν ζῴων (χελιδόνων, περιστερῶν, ἀκρίδων, μαινιδῶν), αἵτινες συναθροίζονται διὰ τὸ ταξείδιον, καὶ ἀποχωρίζονται ἀπᾶξ ἀφικόμενα εἰς τὸ τέρμα. Αἱ κατ' ἀρέσκειαν συναθροίσεις τῶν ψιττακῶν, οἵτινες συναθροίζονται διὰ νὰ λουσθῶσιν ἢ νὰ χαριεντισθῶσιν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ

ἀποχωρίζονται μετὰ τὸ πιγυρίδιον. Εἰς τὰς ἄλλας κλάσεις θὰ ὑπολογίσῃ τις τὰς λίαν γνωστάς ἀποικίας τῶν κωστῶρων, τῶν σφηκῶν, τῶν μελιστῶν καὶ τῶν μυρμηκῶν. (Ζηρολ. Μένου Ἐδουάρδου σελ. 284).

Ἡ ἀπαριθμησις τῶν γεγονότων τῶν περιληφθέντων ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἀπέχει πολὺ τοῦ νὰ ᾔη πλήρης, ὡς θὰ ἤρμοζεν εἰς ἔργον δογματικόν· ἀλλ' εἶνε ἀρκετὴ διὰ δοκίμιον κριτικῆς τελειολογίας, ὅποιον ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα. Ἡ φιλοσοφικὴ καὶ κριτικὴ ἀνάλυσις τῆς σκοπιμότητος δὲν πρέπει νὰ πνίγηται ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν γεγονότων, ἀλλ' ἐξ ἄλλου ἠδύνατο νὰ φανῇ λίαν ξηρὰ καὶ λίαν ἀφρημένη, ἐὰν παρημελεῖτο ὑπερβαλλόντως τὸ βοηθηματικὸν ταῦτο μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων, μεταξὺ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως, ἐξητήσαμεν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι εὐρωμεν τὰ ἀριεῖδῃς μέτρον. Δυνάμεθα νὰ ἀναλάβωμεν ἤδη τὴν σειρὰν τῶν ἡμετέρων ἐπαγωγῶν καὶ συλλογισμῶν.

Ο ΑΠΟΓΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΙΘΗΚΟΥ

ΧΑΡΑΚΤΗΡ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καθηγητῆς τῆς Ἰατρικῆς.
 ΠΑΥΛΟΣ ἰατρός.
 ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ μνηστὴ τοῦ Δημητρίου.
 ΚΩΣΤΑΣ } ὑπηρέται τοῦ Δημητρίου.
 ΓΙΑΝΝΗΣ }

ΣΚΗΝΗ Α'

ΚΩΣΤΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ

Κώστας. Νὰ σοῦ εἰπῶ, Γιάννη.
Γιάννης. Εἰς τὰς διαταγὰς σου, Κώστα.
Κώστας. Ἡμπορῶ νὰ βσιπθῶ εἰς τὴν ἐχεμύθειάν σου;
Γιάννης. Ἀρκεῖ ποῦ μὲ ζεῦρεῖς.
Κώστας (Ἐρχόμενος πλησιέστερον πρὸς τὸν Γιάννην, καὶ μὲ χαμηλωτέραν φωνήν). Ζεῦρεῖς νὰ μοῦ εἰπῇς τί πράγμα εἶνε ὁ κύριός μας;
Γιάννης. Καὶ ἀπὸ ἐμένα περιμένεις νὰ μάθῃς; ὁλοσὸ κόσμος γνωρίζει ὅτι εἶνε καθηγητῆς.
Κώστας. Κατὰ, καθηγητῆς· ἀλλ' ἐγὼ δὲν σ' ἐρωτῶ δι' αὐτό· ἄλλο θέλω νὰ μοῦ εἰπῇς· σὰν τί μέρος λόγου δηλαδὴ ὑποθέτεις ὅτι εἶνε ὁ κύριος; Τὸν θεωρεῖς δι' ἄνθρωπον ἢ διὰ τίποτε ἄλλο;
Γιάννης (γελῶν). Μὰ τί λές, ἀδελφέ; Ἄν τὸν θεωρῶ διὰ ἄνθρωπον; Καὶ ἔχεις λοιπὸν σὺ ἀμφιβολίαν;
Κώστας. Καὶ μαγέλην.
Γιάννης. Κώστα! ἄστειρεύεσαι.
Κώστας. Διόλου.

Γιάννης. Καὶ σὰν τί τὸν παίρνεις λοιπὸν ἐσὺ τὸν κύριον; Διὰ ἄγγελον;
Κώστας. Ἄλλ' αὐτὸς δὲν πισταύει εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀγγέλων.
Γιάννης. Μήπως διὰ κανένα βρυκόλακα;
Κώστας. Θὰ τὸ πύχθωμι.
Γιάννης. Οὔτε διὰ βρυκόλακα λοιπὸν; Τότε θὰ τὸν παίρνῃς διὰ κανένα ζῦλον.
Κώστας. Θὰ ἦτο εὐτύχημα.
Γιάννης. Μὰ, καὶ μὲνε Κώστα, τί ἔπαθες; Μήπως... οἶ; μήπως τὸν παίρνῃς διὰ κανένα διάβολον;
Κώστας. Τοῦτο θὰ ἦτο διὰ τὸν κύριόν μας ἀξιοπρεπέστερον.
Γιάννης. Ἄ! ἀρχίζω νὰ χάνω τὴν ὑπομονήν μου. Μὰ ἐν μοῦ λές λοιπὸν τί ἔπαθες; πῶς σοῦ κατέβησαν αὐτὰ στὸ κεφάλι; Δι' ἄνθρωπον δὲν τὸν δέχεται ἄγγελον ὄχι οὔτε βρυκόλακα, οὔτε ζῦλον, οὔτε διάβολον· μὰ τότε λοιπὸν τί θέλεις νὰ σοῦ τὸν εἰπῶ; (ὁ Κώστας σιωπᾷ· ὁ Γιάννης πηγαίνει πρὸς τὴν θύραν, ἔξω τῆς ὁποίας παρατηρεῖ ἐπ' ὀλίγον μήπως ἔρχεται κανεὶς· ἀκολουθῶς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κώσταν). Κανεῖς. Ἐπειτα ἐλησμόνησα· ἡ πόρτα κάτω εἶνε κλειστή, καὶ ἂν ἐλθῇ κάποιος, θὰ κτυπήσῃ τὸ κουδούνι. Τί λοιπὸν σοῦ ἔλεγα; Ἄ! Διὰ τὸν κύριον· τί πράγμα εἶναι ὁ κύριος. Μὴ τυχὸν σοῦ κατέβηκε νὰ τὸν περάσῃς διὰ κανένα ζῦλον;
Κώστας. Ἄν σὲ ἤκουεν ὁ κύριος, θὰ σ' ἐμάλωνα, διότι μεταχειρίζεσαι τὸν ἐνικὸν ἀριμόν.
Γιάννης. Δηλαδὴ;
Κώστας. Ὁ κύριος θέλει νὰ ᾔη ζῶν ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ.
Γιάννης. Ἐξηγήσου, παρακλῶ.
Κώστας. Δηλαδὴ ὁ κύριος ἔχει ἰδέαν πῶς ἔχει μέσα του καὶ τι ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα· ὅτι εἶνε ὀλίγον γάτος, καὶ ὀλίγον σκύλος, καὶ ὀλίγον ἀλεπού, καὶ ὀλίγον τσακάλι, καὶ ὀλίγον τυφλοπόντικας, καὶ ὀλίγον σκαντζόχοιρος, καί...
Γιάννης. Ἀκόμη καὶ ἄλλα;
Κώστας. Βίβλια· καὶ ὀλίγον ἐλέφας καὶ ὀλίγον ἀρκοῦδα, καὶ ὀλίγον γκαμήλας, καί...
Γιάννης. Σῶπα, ἀδελφέ.
Κώστας. Τότε πῆς τα σοῦ.
Γιάννης. Τί νὰ εἰπῶ; ἀφοῦ ὀλίγα ἔμειναν, διὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃς ὅλον τὸ ζωολογικὸν μουσεῖον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου· θὰ μοῦ ἔλεγες δηλαδὴ ἀκόμη ὅτι εἶνε καὶ ὀλίγον τράγος, καὶ ὀλίγον ὄνος, ἴσως ἴσως δὲ καὶ ὀλίγον... μαίμου.
Κώστας. Ὀλίγον; ὁ κύριος θὰ δυσηρεστεῖτο πολὺ, Κώστα, ἂν ἤκουεν αὐτὸ τὸ ὀλίγον.
Γιάννης. Διαιτί;
Κώστας. Διότι θέλει νὰ εἶνε... πρὸ πάντων μαίμου.
Γιάννης. Θέλει ὁ κύριος; μὰ δὲν εἶνε λοιπὸν αὐτὰ δική σου ἰδέα διὰ τὸν κύριον;
Κώστας. Διόλου. Ἡ εἰκὼν, τὴν ὅποian σοῦ παρουσίασα, δὲν εἶνε καμωμένη ἀπὸ ἐμέ. Σοῦ εἰσαγγράφησα τὸν κύριον διὰ τοῦ κυρίου. Σοῦ εἶπα δηλαδὴ τί φρονεῖ ὁ ἴδιος διὰ τὸν ἑαυτὸν του· ὄχι δὲ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους.
Γιάννης. Καὶ σοῦ τὰ εἶπεν ἐσένα αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ κύριος;
Κώστας. Βεβαίωςτατα.
Γιάννης. Ὅτι εἶνε αὐτὸς καὶ σκαντζόχοιρος, καὶ τυφλοπόντικας, καὶ γάδαρος, καὶ ἀρκοῦδα, καὶ γκαμήλα, καὶ μαίμου, καί, καί...
Κώστας. Διόλου.

Κώστας. Αὐτὸ εἶνε τὸ νόημα του. Δὲν πισταύει θεόν, καὶ ἔχει τὴν μακίαν νὰ κάμῃ καὶ τὸν ἄλλον κόσμον θεόν. Λοιπὸν προχθὲς δύο βρυκόλακους ὄρας μ' ἐπαύει, διὰ νὰ μοῦ ἀνοίξῃ, ὡς ἔλεγε τὰ μμάτια, ἐνῷ ἐγὼ ἐβόλευσα ὅτι ἡ το ἀνάγκη νὰ ἀνοιχθῶν τὰ ὀκιά του. Κατὰ τὸ κεφάλι του ὁ κόσμος δὲν ἐγενεῖν ἀπὸ τὸν θεόν, οὔτε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν θεόν.

Γιάννης. Καὶ ἀπὸ τί λοιπὸν ἐγενεῖν;
Κώστας. Ὁ ἄνθρωπος, λέγει, ἐγενεῖν ἀπὸ τὴν μοίμου, ὁ δὲ κόσμος ἐστάθηκε μονάχος του.
Γιάννης. Ἐἰ δὲ μαίμου ἀπὸ ποῦ ἐγενεῖν;
Κώστας. Ἐγὼ πλέον πρέπει νὰ κατασκευουθῇ ὁλόκληρος γενεολογικὴ σειρὰ. Κατὰ τὸ λέγειν τοῦ κυρίου ὁ κύριος ἐγενεῖν ἀπὸ τὴν μοίμου, ἡ μαίμου ἀπὸ τὸν γάδαρον, ὁ γάδαρος ἀπὸ τὴν γκαμήλαν, ἡ γκαμήλα...
Γιάννης. Καὶ ἡ γκαμήλα ἀπὸ τὸν κύριον;
 (κτυπᾷ ὁ ηλεκτρικὸς κώδων)
Κώστας. Νὰ ᾔη ὁ κύριος; Πῶς ν' ἀνοίξω. (Προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν τοῦ σωματίου καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐπιστρέφόμενος λέγει πρὸς τὸν Γιάννην) Γιάννην, βσιζομαί εἰς τὴν ἐχεμύθειάν σου.
Γιάννης (μόνος) Δὲν πισταύω νὰ ᾔη ὁ κύριος. Τοιοῦτο ζωολογικὸν τέρας χωρὶς ἄλλο θὰ ἐφρόντισε νὰ τὸ παραλάβῃ ὁ Μοντενέγρος (!). (Ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Ἐδομησεύθη χθὲς Β. Διάταγμα, καθ' ὃ πάντες οἱ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μαθηταὶ τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ὀφείλουσι τῇ πρώτῃ ἐκάστη Κυριακῆς νὰ παρίστανται κατὰ τὴν τέλειον τῆς θείας λειτουργίας ἐν Ἐκκλησίᾳ ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τοῦ Ἐκπαίδευτηρίου.

Πρὸς τοῦτο οἱ μαθηταὶ συνερχόμενοι εἰς τὸ οἶκτον Ἐκπαίδευτηριον παρατάσσονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου γυμναστοῦ ἢ τοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ὑπὸ τινος τῶν καθηγητῶν ἢ διδασκάλων, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ καταλόγου καὶ τὴν σημείωσιν τῶν ἀπόντων, τῶν ἀπουσιῶν καταγεγραμμένων ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς ἐκάστης ἀξέως μαθήμασι, μεταβαίνουσιν ἐν τάξει εἰς τὴν ὠρισμένην Ἐκκλησίαν. Μαθητῆς ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν ἢ Ἑλληνοδιδασκάλων ἐκτιμωμένου, ἀποσχὼν τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ὁποῦν μὲν τοῦ ἔτους, ἀποκλείεται τῶν κατὰ τὸν Ἰουνιον γενικῶν ἐπὶ προβιδοσμῶν ἢ ἀπολύσει ἐξετάσεων, ὁποῦν δὲ καὶ πλέον καὶ τῶν κατὰ Σεπτέμβριον συμπληρωματικῶν.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Μᾶς πληροφοροῦσιν ἐκ Θηβῶν ὅτι ὁ ἐκεῖ Σχολάρχης κ. Ἰωάννης Γεακουμῆς κηρύσσει καθ' ἐκάστην Κυριακὴν τὸν θεῖον λόγον ἐν τῇ Μητροπολιτικῇ ναῷ.

(1) Ὁ γνωστὸς θρηιστογράφος ἐλθὼν πρὸ ἐτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

(Βιβλιοκρισία)

Ἐν τῇ ἀναπλάσει τῆς 7ης Ἀπριλίου 1900 ἀγγελάνας τὴν επικριμένην ἐκδοσὶν τῶν Ἀπάντων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μετὰ ἐρμηνευτικῆς παραφράσεως ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καπλανίδου, συνεστήσαμεν τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου ἐν τῇ φρονίμῳ ὅτι ἐμελλε νὰ ἦνε ἀξιὸν τσαύτης. Ἀλλ' ἐκδοθέντων τῶν δύο πρώτων τευχῶν κατὰ μίνα Αὐγούστου εἶδομεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρώτων βιβλίων τῆς ἐρμηνευτικῆς παραφράσεως τῆς Ἐξαήμερου, ὅτι ἀφαιλομεν νὰ μελετήσωμεν προδικτικώτερον τὸ ἔργον, ἵνα μὴ ἐπαινεώμεν ἢ ψέξωμεν παρὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον. Ἐν τῇ μεταξὺ κληρικῆς θεολόγος ἐκ Κων)πόλεως ἐπέστειλεν ἡμῖν τὰς περὶ τῆς εἰρημένης παραφράσεως κρίσεις του, τὰς ὁποίας συμφορῶμενοι μὲ τὴν παράκλησίν του καταχωρίζομεν ἐν τῇ «Ἀναπλάσει», ἐπιθυμῶμενοι νὰ ἐκφέρωμεν καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην.

«Τῇ συντάξει τῆς «Ἀναπλάσεως».

Ἐπισημασθέντες τὰ δύο ἐκδοθέντα τεύχη τῆς παραφράσεως τῶν Ἀπάντων τοῦ Μ. Βασιλείου ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καπλανίδου καθηγητοῦ. Τὰ προλεγόμενα καταλαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὸ Α'. τεύχος, ἢ διὰ παράφρασις περιορίζεται εἰς ἄλλα τυπογραφικὰ φύλλα τοῦ Β'. τεύχους. Ἡ παραφραζομένη Ἐξαήμερος εἶνε ἐκ τῶν δυσκολωτάτων ἔργων τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, καὶ διὰ τὸ συνεσθιγμένον τῆς γλώσσης, καὶ διότι περιέχει ἐπιστημονικὰς γνώσεις καὶ θεωρίας, τῶν ὁποίων ἢ κατανόησις δὲν εἶνε εὐκόλος εἰς τὸν ἀγεύστον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἄτυχός ὁ παραφραστὴς τοῦ Μεγ. Βασιλείου δὲν προσέκραυσε μόνον εἰς τὸν σκοπεῖον τοῦτον. Παραδόξως παρηρμήνευσε καὶ χωρία ἀπλοστάτης ἕλης καὶ συνθέσεως, ὧν ἢ κατανόησις δὲν ἔχρηζε Ἀπλίου κολληθητοῦ. Καὶ ὅπερ παραδοξότατον, πολλὰ ὅσα παρερμηνεία ἐγένετο τσαύτη, ὥστε, ὅχι μόνον τὰ νοήματα τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως τῆς Ἐξαήμερου δὲν ἀποδίδει, ἀλλὰ καὶ κανὲν νόημα δὲν ἐνέχει, οὕσα συμφορῶς τις λέξων οἶνεαι τυχαίως συμπαράτεταγμένων, ἀνευ ἐπιστάτης καὶ λογιότητος. Καὶ γὰρ ἴστω μὲν ὅτι ἐν δυσκόλοις χωρίοις πολλοὶ καὶ δοκιμώτατοι ἐρμηνεύται διαφωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ γνωρίζω προσέτι ὅτι πάντες ἔξουσι τσαύταν νὰ ἐρμηνεύσωσι κατὰ τρόπον ἐνέχοντα ἐν νόημα καὶ παρουσιάζοντα μίαν ἰδέαν ὁπωσδήποτε εὐλογον καὶ ἀνεκτὴν.

Μετὰ τὸν μικρὸν τοῦτον πρόλογον ἔρχομαι ἐπὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν λεγομένων μου.

Ἐν σελ. 2 τοῦ β'. τεύχους τὸ κείμενον λέγει: «ὅ τὴν πρὸς τὸ δίκαιον φιλίαν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως κεντημένους» ἢ δὲ παράφρασις ἐρμηνεύει: «αὐτὸς εἶνε ὁ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἀποκτήσας τῶν τινὰ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ ἀγάπην». Διὰ τὴν εἰνῶ; Ὁ Βασιλεὺς ἐγκωμιάζων τὸν Μωυσῆ τονίζει ὅτι ἔφερον ἐμφυτον τὴν φιλίαν τοῦ δικαίου. Καὶ ὁ ἐγκωμιστικὸς σκοπὸς τοῦ συγγραφέως καὶ τὸ ἄρθρον τὴν διλοῦσιν, ὅτι εἰς τὸν Μωυσῆ ἀποδίδεται ἰσχυρὰ ἀγάπη, θερμὸς πρὸς τὸ δίκαιον ἔργον. Τοῦτο δὲ καταφεύγεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπαναλοουθύντος, ὅτι τὸ μῦθος τοῦ πρὸς τὴν πονηρίαν ἦτο τόσον, ὥστε, καὶ πρὶν ἢ τῇ δοθῆ ἢ ἀρχιγία τοῦ λαοῦ, ἐφανέτωσε τοὺς κακοὺς. Πῶς λοιπὸν ὁ παραφραστὴς ἀντι τῆς ἰσχυρῆς ἀγάπης τοῦ δικαίου θέτει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Μωυσέως μόνον τῶν τινὰ καὶ ἀγάπην; Τινὰ τῶν πρὸς τὸ δίκαιον φέρομεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἄγγελοι. Καὶ τότε ποῖα ἢ τοῦ Μωυ-

σέως ὑπεροχὴ καὶ ποῖα ἢ βλάσις τοῦ ἐγκωμίου αὐτοῦ; Ἐν σελ. 3 τὸ κείμενον λέγει: «αὐτὸς (ὁ Μωυσῆς) τοῖνυν ὁ τῆς αὐτοπροσώπου θεοῦ τοῦ Θεοῦ ἐξίσου τοῖς ἀγγέλοις ἀξιώθει ἐξ ὧν ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ διαλέγεται ἡμῖν» ὁ δὲ παραφραστὴς ἐρμηνεύει οὕτω: «αὐτὸς τέλος πάντων ὁ ἀξιώθει ἐπίσης, ὅπως οἱ οὐράνιοι ἀγγελοι, νὰ ἴδῃ αὐτοπροσώπως τὸν Θεὸν Μωυσῆς συνδιαλέγεται πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν πραγμάτων ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὴν συνδιαλέγεται; Τὸ συνδιαλέγεσθαι λέγομεν ἐπι συνομιλίας, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουσι δύο ἢ περισσώτεροι ὁ δὲ Μωυσῆς δὲν ἀμιλλῶσεν, ἀλλ' ἔγραψε τὴν Γένεσιν ἕνα μὲ τοὺς ἀναγνώστας του δὲν συνδιαλέγεται. Τί δὲ μόνον κήρυκε; Διαλέγεται, κατὰ τὴν ἐκφρασὴν τοῦ Μ. Βασιλείου ἦτοι κατὰ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ σημασίαν ὁμιλεῖ (μόνος ὁ Μωυσῆς ἀνευ συνομιλίας), ὁ ἔστιν ἀνακαινῶναι, πληροφροεῖ, μεταδίδει. Ἐκ τίνων; ἐξ ὧν ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ παραφραστὴς ἐρμηνεύει περὶ ὧν πραγμάτων κ.τ.λ. Ἀλλὰ προφανῶς ἢ ἐξ σημαίνει τὸ πῶθεν ἠρῶσθαι τὸ ὑλικὸν τῶν γραφένων του ὁ Μωυσῆς, ἦτοι τὴν πηγὴν τῆς συγγραφῆς του, καὶ θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Μωυσῆς ἔγραψε τὴν Γένεσιν ὅχι κατ' ἀνθρώπινον τρόπον, ἐξ ἰδίων ἐκζητήσεων καὶ θεωριῶν, ἀλλ' ἐξ ἀποκαλύψεως, ὡς θεοδιδάκτος.

Ἐν σελ. ὁσαύτως 3 τὸ κείμενον λέγει: ὧν (ὁρημάτων τοῦ Μωυσέως) τὸ τέλος οὐχ ὁ τῶν ἀκούοντων ἔπαινος, ἀλλὰ ἢ θεωρητρία τῶν διδασκωμένων». Ὁ παραφραστὴς παρέφρασεν οὕτω: «καὶ τούτων τῶν θεῶν λόγων ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος δὲν εἶνε νὰ ἐπαινήσῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ σώσῃ τοὺς διδασκωμένους. Ἀλλ' ὁ Μωυσῆς ἔγραψε τὴν Γένεσιν, δὲν τὴν ἀπήγγειλε, καὶ ἀκούσαντες δὲσαν νὰ θεωρηθῶσιν οἱ ἀναγνώσται του» περὶ οὐδενὸς δὲ συγγραφέως δύναται ποτε νὰ λεχθῆ, ὅτι σκοπὸς τῆς συγγραφῆς του δύναται νὰ ἦνε τὸ νὰ ἐπαινήσῃ τοὺς ἀναγνώστας του ἢ ἐννοία τοῦ ἀνωτέρου χωρίου εἶνε προφανῆς οἱ ἔθνη οἱ συγγραφεῖς ἐκινούνητο ὑπὸ τοῦ ἐλατηρίου τῆς δόξης καὶ ἠθίρευσον τὸν ἔπαινον ὁ ἱερός Βασιλεὺς λοιπὸν διαστέλλων καὶ ἐν τούτῳ τὸν Μωυσῆ λέγει, ὅτι σκοπὸς του δὲν ἦτο τὸ νὰ ἐπαινεθῶσιν αὐτὸν οἱ ἀναγνώσται του, ἀλλὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ συνοργήσῃ εἰς σωτηρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκωμένων ἢ γενικῆ διὰ τὴν ἀκούοντων εἶνε προφανῶς ὑποκειμενικὴ, ὁ δὲ παραφραστὴς, ἀπολαδὼν αὐτὴν ὡς ἀντικειμενικὴν, ἐξώκειλεν εἰς νόημα καθ' ὁλόκληρον ἄποστον καὶ ἀνυπόστατον.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Κυριακὴ 29 Ὀκτωβρίου ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. Η'. 4'—56 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γαλάτ. Γ'. 11—18

ΟΙ ΔΙΔΑΞΟΝΤΕΣ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΛΑΪΚΑΣ ΣΧΟΛΑΣ ΤΗΣ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ» Ἐν τῇ Α' ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν Ἰ. Ἰννοδοῦ Σαββάτῳ 28 Ὀκτωβρίου Ν. Ἀμβράζης 7—8 μ.μ. Κυριακῇ 29 Ὀκτωβρίου Μιχ. Ἰ. Γολανός. 7—8 μ.μ. Ἐν Πειραιεῖ ἐν τῷ Ζαννεῖῳ Ὁρφέανο τροφείῳ Πέμπτῳ 25 Ὀκτωβρίου Μ. Ἰ. Γαλανός ὥρ. 7—8 μ.μ. Κυριακῇ 29 Ὀκτωβρίου Γ. Μακρῆς ὥρ. 4—5 μ.μ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤ. Ζ. ΔΙΑΔΗΣΜΑ 66—Ὀδὸς Ἀδριανοῦ—66